

Pakiet edukacyjny

PROFILAKTYKA AGRESJI I PRZEMOCY W SZKOLE

Opracowanie
Małgorzata Percińska, Małgorzata Suchożebrska
Biblioteka Pedagogiczna w Siedlcach

Źródła zdjęć: <http://www.sp2nowadeba.neostrada.pl/rusz1.htm>
<http://www.szkolabezprzemocy.pl/>

Ministerstwo Edukacji Narodowej ogłosiło kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2014/2015. Jednym z nich jest profilaktyka agresji i przemocy w szkołach.

Bezpieczeństwo w szkole jest zagadnieniem bardzo szerokim i obejmuje nie tylko zapewnienie ochrony przed agresją i przemocą, ale również kształtowanie takich postaw społecznych wśród uczniów, które dadzą im poczucie bezpieczeństwa i rozwiną umiejętność rozwiązywania konfliktów.

Niniejszy pakiet zawiera materiał, który może pomóc nauczycielom i wychowawcom w pracy z dziećmi i młodzieżą szkolną mającą problemy z agresją i opracowaniu takich działań edukacyjnych, które wzmocnią bezpieczeństwo w szkole.

Pakiet został opracowany w oparciu o zasoby Biblioteki Pedagogicznej w Siedlcach wraz z filiami w Garwolinie, Łosicach i Mińsku Mazowieckim, Sokołowie Podlaskim i Węgrowie wydane w latach 2004-2014. Materiał wzbogacono o wyselekcjonowane edukacyjne zasoby Internetu.

PRZEPISY PRAWNE

KONWENCJA O PRAWACH DZIECKA, przyjęta przez ONZ z dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. 1991 nr 120, poz. 526)

<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19911200526>

USTAWA O SYSTEMIE OŚWIATY z dnia 7 września 1991 r. (Dz. U. 2004 nr 256, poz. 2572, z późn. zm.)

<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20042562572>

USTAWA O POSTĘPOWANIU W SPRAWACH NIELETNICH z dnia 26 października 1982 r. (Dz.U. 2010 nr 33, poz. 178, z późn. zm.)

<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20100330178>

USTAWA O PRZECIWDZIAŁANIU PRZEMOCY W RODZINIE z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz.U. 2005 nr 180, poz. 1493, z późn. zm.)

<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20051801493>

USTAWA O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz.U. 2011 nr 149, poz. 887)

<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20111490887>

ZASOBY BIBLIOTEKI

KSIAŻKI

1. **Agresja - nowe tabu?** : dlaczego jest potrzebna nam i naszym dzieciom? / Jesper Juul ; [przekł. Dariusz Syska]. - Podkowa Leśna : Wydawnictwo MiND, cop. 2013 (sygn. Siedlce 106309 ; Mińsk 52988)

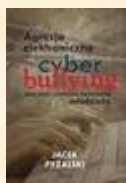

Niemal wszyscy zgodnie potępiają agresję i próbują ją wyeliminować z przedszkoli i szkół. Czy słusznie? Agresja u dzieci nie jest przejawem złego charakteru, lecz ważnym sygnałem dla rodziców i nauczycieli. Ich obowiązkiem jest zrozumienie tego przekazu i nauczenie dzieci radzenia sobie z emocjami w konstruktywny sposób. Zamiast potępiać agresję – mówi Jesper Juul – trzeba ją przekształcać jej w pozytywne działanie. Tłumienie i potępienie może prowadzić tylko do negatywnych skutków w życiu dorosłym: począwszy od nieumiejętności radzenia sobie w konkurencyjnym środowisku świata współczesnego, a skończywszy na wybuchach niekontrolowanej i brutalnej przemocy. Jesper Juul pokazuje, jak najlepiej postępować z przejawami agresji u dzieci, jak wspólnie rozładowywać dziecięcą frustrację i jak zamieniać ją w pozytywną energię. Agresywnym dzieciom należy się przede wszystkim zrozumienie, a nie potępienie – pisze – ponieważ one tylko naśladują agresywnych dorosłych. Duński pedagog zwraca także uwagę na dwa rodzaje przemocy u dzieci: przemoc skierowaną na zewnątrz ku innym ludziom oraz przemoc skierowaną ku sobie, czyli tak zwane zachowania autodestrukcyjne. Ta ostatnia bywa często lekceważona przez dorosłych, ponieważ jest mało kłopotliwa dla otoczenia. Dzieci, które tłumią agresję, pogłębiając swoją frustrację, bywają wręcz chwalone za spokój i posłuszeństwo. Tymczasem autodestrukcyjna przemoc zasługuje na szczególną uwagę, ponieważ idzie w parze z bardzo niskim poczuciem własnej wartości u dzieci i stanowi poważne zagrożenie dla ich zdrowia duchowego.

Źródło adnotacji: <http://wydawnictwomind.pl>

[spis treści](#)

2. **Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży** / Jacek Pyżalski. - Kraków : Oficyna Wydawnicza "Impuls", 2012 (sygn. Siedlce 104986 ; Garwolin 53521 ; Mińsk 51968 ; Sokołów 43809)

Książka stanowi pogłębioną naukową monografię problemu agresji realizowanej przez młodzież za pomocą nowych mediów (internetu i telefonów komórkowych). Zawiera wprowadzenie teoretyczne dotyczące nowych mediów, funkcjonowania młodych ludzi w ich świecie oraz aspektów związanych z tzw. komunikacją zapośredniczoną i wpływu nowych mediów na dzieci i młodzież. Czytelnik dowie się z książki nie tylko o rozpowszechnieniu zjawiska, ale także o jego uwarunkowaniach i konsekwencjach. Autor monografii przedstawił szerokie omówienie problematyki bullyingu, cyberbullyingu wraz z charakterystyką roli sprawcy i ofiary, typologii zjawisk i ich współwystępowania. Część badawcza opiera się o trzy duże projekty badawcze – reprezentatywne badania polskich gimnazjalistów, badania nauczycieli oraz studentów, w których zostały wykorzystane metody badawcze zarówno o charakterze jakościowym (wywiady, wywiady online, grupy fokusowe), jak i ilościowym (badania kwestionariuszowe). Książkę kończą wnioski dotyczące wychowania młodych ludzi

w świecie nowych mediów, w szczególności w obszarze profilaktyki i interwencji związanej z agresją elektroniczną.

Źródło adnotacji: <http://www.empik.com>

[spis treści](#)

3. Agresja elektroniczna wśród dzieci i młodzieży / Jacek Pyżalski. - Sopot : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2011

(sygn. Siedlce 102436, 102437 ; Garwolin 51558 ; Łosice 33260 ; Mińsk 50932 ; Sokołów 42398 ; Węgrów 46695)

Tematem niniejszej książki jest coraz powszechniejsza obecnie agresja elektroniczna wśród dzieci i młodzieży. Autor omawia zagadnienie nowych mediów, poświęcając sporo uwagi ich młodym użytkownikom i dysfunkcyjnemu korzystaniu z nowych technologii, którego jednym z przejawów jest agresja elektroniczna (cyberbullying), realizowana za pośrednictwem internetu, ale także np. telefonów komórkowych.

W książce przedstawiono liczne przykłady, a także omówiono cechy cyberbullyingu oraz jego sprawców i ofiar. Na koniec opisano konsekwencje agresji internetowej oraz metody profilaktyki i interwencji w tej dziedzinie, możliwe do zastosowania głównie w szkole, przez nauczycieli i pedagogów, a także w domu, przez rodziców i opiekunów młodego człowieka.

Źródło adnotacji: <http://www.gwp.pl>

[spis treści](#)

4. Agresja młodzieży i odrzucenie rówieśnicze / Bronisław Urban. - Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2012

(sygn. Siedlce 105165 ; Garwolin 53259 ; Mińsk 52250 ; Sokołów 43920 ; Węgrów 47515)

Problemy młodzieży, a przez to problemy z młodzieżą wynikają z niewłaściwego rozwoju psychospołecznego. Gdy dziecko czy młody człowiek nie znajduje odpowiedniej dla siebie grupy, grupy w której czuje się bezpiecznie i której czuje się ważnym członkiem, emocje pchają jego lub ją do różnych czynów – agresywnych wobec siebie i innych, zamykania się w sobie, fantazjowania,

ucieczki z domu. Być może jest to teza jedynie cząstkowa, może jeszcze inne czynniki wchodzić w grę. Jest to jednak teza na tyle ważna, że warto poświęcić jej więcej namysłu. W licznych opracowaniach i raportach z szeroko zakrojonych badań nad współczesną młodzieżą wynika, że odrzucenie rówieśnicze jest poważnym problemem, gdyż wykluczenie dziecka z pierwotnej grupy jest równoznaczne z pozbawieniem go naturalnego kanału socjalizacyjnego i równocześnie z zepchnięciem go w sferę oddziaływań dewiacyjnych subkultur młodzieżowych. Odrzucenie jest dla dziecka bolesnym doświadczeniem i negatywnie oddziałuje na przebieg całego życia, a więc znacząco zmniejsza możliwość wchodzenia w dojrzałe układy interpersonalne, naraża dziecko na niebezpieczeństwo chronicznej przestępczości, a przede wszystkim wywołuje rozwój osobowości depresyjnej. Warto w tym miejscu zasygnalizować, że, zdaniem kompetentnych specjalistów, depresja stanowi dotkliwą chorobę XXI wieku, na którą narażona jest coraz większa liczba osób.

Przedstawione w tej książce treści bezpośrednio ukazują istotę tych dwóch zjawisk i zasadniczo mają charakter opisów analitycznych, z których Czytelnik może wyprowadzać wnioski ukierunkowane na praktykę resocjalizacyjną. W wielu miejscach wskazują one możliwość wykorzystania konkretnych uogólnień i wniosków natury poznawczej w praktyce psychologicznej, terapeutycznej, a nawet wewnątrzrodzinnej.

Źródło adnotacji: <http://wiedzaiedukacja.eu>

[spis treści](#)

- 5. Dzieci pełne złości** / Thomas B. Brazelton, Joshua D. Sparrow ; przekł. Agnieszka Cioch. - Sopot : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2012 (sygn. Siedlce 105529 ; Garwolin 54904 ; Mińsk 52615 ; Sokołów 44171)

Czy Twoje dziecko ma napady złości, zwłaszcza w miejscach publicznych? Czy maluch często bije, gryzie lub szczypie inne dzieci? Czy nie potrafisz dać sobie z tym rady? W takim razie ta książka jest właśnie dla Ciebie! Złość to naturalne uczucie towarzyszące każdemu z nas. Tego, jak nad nią zapanować, uczymy się przez całe życie.

Autorzy wnikliwie omawiają proces pojawiania i uzewnętrzniania się złości już od momentu narodzin. Przekonują przy tym, że najważniejsze jest to, by poznać jej prawdziwe powody. Ten napisany z humorem poradnik doskonale uczy, jak zrozumieć gniew swojego dziecka i jak sobie z nim skutecznie poradzić. Współautorem książki jest Thomas B. Brazelton - wybitny profesor pediatrii z ponad czterdziestopięcioletnią praktyką.

Źródło adnotacji: <http://www.matras.pl>

[spis treści](#)

- 6. Klimat szkoły a zachowania agresywne i przemocowe uczniów** / Marek Kulesza. - Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2011 (sygn. 103525)

Niniejsza publikacja jest nie tylko prezentacją obszernego materiału badawczego i podsumowaniem projektu badawczego realizowanego w szkołach wraz z cyklicznymi pomiarami występowania agresywnych i przemocowych zachowań uczniów. To także, a może przede wszystkim, próba przybliżenia stosunkowo zaniedbanej koncepcyjnie i teoretycznie kategorii opisowo-diagnostycznej środowiska wychowawczego szkoły, jaką jest klimat szkoły

Źródło adnotacji: <http://www.ksiazkiakademickie.com>

[spis treści](#)

- 7. Młode pokolenie - ofiary czy sprawcy przemocy?** / red. Teresa Sołtysiak, Aleksandra Nowakowska. - Bydgoszcz : Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, 2010 (sygn. Siedlce 102022 ; Garwolin 51005 ; Łosice 33376 ; Węgrów 46886)

"...Praca ta stanowi pokaźny wkład wiedzy z zakresu problematyki przemocy w środowisku rodzinnym, szkolnym oraz w środkach masowego przekazu. Wiedza na temat postaw ludzkich manifestujących się w przemocy werbalnej, fizycznej, psychicznej w tych środowiskach spełnia warunek celu poznawczego i praktycznego.

Z jednej strony uświadamia czytelnika o źródłach zjawisk przemocy notowanych w tych środowiskach i z drugiej strony - pozwala w oparciu o te źródła poszukiwać środków je minimalizujących czy nawet likwidujących. Taki właśnie cel poznawczo profilaktyczny może spełniać proponowana publikacja zjawiskowych form przemocy - agresji odnotowanych w wielu badaniach krajowych i zagranicznych. Wiedza w tym zakresie zawarta w poszczególnych, autorskich opracowaniach, może stanowić podstawę do przemyśleń nad postulatami socjotechnicznymi, socjopedagogicznymi.

Źródło adnotacji: <http://www.ksiegarnia-europejska.pl>

[spis treści](#)

- 8. Najpierw pomyśl : trening umiejętności radzenia sobie z gniewem i agresją uczniów szkół ponadpodstawowych / Jim Larson ; [tł. Stowarzyszenie Psychoprofilaktyki "Spójrz Inaczej"]]. - Warszawa : "Fraszka Edukacyjna", 2012
(sygn. Siedlce 106986 ; Mińsk 53012)**

Ta książka to świetny opis mechanizmów – społecznych, emocjonalnych, środowiskowych – powstawania i narastania u młodych ludzi gniewu i przerażania się go w agresywne zachowania. Autor pracował jako psycholog w kilkunastu amerykańskich najtrudniejszych szkołach ponadpodstawowych, w których miał do czynienia z wybitnie trudną młodzieżą z grupy wysokiego ryzyka. Zamieszcza on wiele arcyciekawych opisów konkretnych przypadków i zastosowanych metod. Część II książki, rozpoczynająca się od rozdziału szóstego, to podzielony na pięć tematycznych modułów poradnik dla psychologów, nauczycieli i terapeutów, prowadzących zajęcia z młodymi ludźmi „z krótkim lontem”. Każdy moduł obejmuje kilka spotkań, na których ćwiczy się umiejętności rozpoznawania i stopniowania gniewu, znajdowania i stosowania zachowań alternatywnych, oceniania korzyści czy strat płynących z konkretnych zachowań, prowadzenia „dzienniczka kłopotów” i oceny postępów. Poza ogromną przydatnością praktyczną – w każdej szkole ponadpodstawowej – książka jest napisana barwnym, żywym językiem, która znakomicie ułatwia wgłębianie się w trudny, niekiedy bolesny temat.

Źródło adnotacji: <http://www.oskko.edu.pl>

[spis treści](#)

- 9. Napastowanie seksualne : głupia zabawa czy poważna sprawa? / Anna Wołosik ; współpr. Ewa Majewska. - Warszawa : Difin, 2011
(sygn. Siedlce 103108 ; Garwolin 51977 ; Mińsk 52481 ; Sokołów 43001)**

W książce zostały przedstawione w przystępnej formie problemy przemocy ze względu na płeć w relacjach rówieśniczych, zjawiska uznawanego w wielu krajach za społeczny problem. W Polsce rówieśnicza agresja seksualna nie jest postrzegana jako zjawisko szczególne i odrębne, nie doczekała się, jak dotąd, należytego opracowania, nie ma też własnej nazwy. Stąd zawarta już w tytule propozycja, aby niewłaściwe zachowania o charakterze seksualnym w grupie rówieśniczej opisywać terminem „napastowanie seksualne”. Książka stawia sobie za cel: pokazanie, iż rówieśnicza agresja i przemoc jest „zorientowana” płciowo. Czynnikiem wywołującym wiele agresywnych zachowań jest płeć osób poszkodowanych (najczęściej dziewcząt), co pozostaje faktem zupełnie niewidocznym dla młodych ludzi, nauczycieli, rodziców; wskazanie, że napastowanie jest zjawiskiem szczególnym, posiadającym swoje unikalne przyczyny i charakterystykę, nietożsamym z szykanowaniem lub molestowaniem seksualnym; pokazanie, w jaki sposób kultura i normy społeczne wzmacniają zjawisko napastowania seksualnego. Książka adresowana jest do nauczycieli, wychowawców, pedagogów i psychologów szkolnych i oferuje im, oprócz teoretycznego wprowadzenia w problematykę napastowania seksualnego, w części II rady i sugestie, co robić, by do przemocy ze względu na płeć w szkole nie dochodziło, i jak działać w sytuacji, gdy do napastowania seksualnego jednak dojdzie, a w części III scenariusze zajęć dla młodzieży, do wykorzystania na zajęciach z profilaktyki przemocy, na godzinach wychowawczych i na zajęciach z wychowania do życia w rodzinie.

Źródło adnotacji: <http://www.ksiegarnia.difin.pl>

[spis treści](#)

10. Nauczycielskie poniżanie : szkolna przemoc wobec dziewcząt / Lucyna Kopciwicz. - Warszawa : Difin, 2011
(sygn. Siedlce 103252 ; Mińsk 51522 ; Sokołów 43046)

Proponowana praca wpisuje się bardzo wyraźnie w nurt socjologii ciała oraz w nurt pedagogicznych analiz kultury szkoły. Podstawowym przedmiotem zainteresowania są relacje (wspomnienia) absolwentek różnych typów szkół dotyczące represyjnego wymiaru pedagogicznej pracy szkoły – represjonowania wyglądu fizycznego (strój, fryzura, makijaż).

Badania empiryczne w których brało udział ok. 200 kobiet (absolwentek) wskazują na powszechność tego typu przemocy (zazwyczaj za przemoc nieuważanej), podobną strukturę doświadczenia przemocy oraz konsekwencje w postaci specyficznych kobiecych dyspozycji kształtowanych w szkole („siedzieć cicho”).

Źródło adnotacji: <http://www.ksiegarnia.difin.pl>

[spis treści](#)

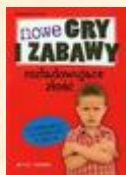
11. Nie wolno mnie gnębić! : pierwsza rozmowa o... przemocy rówieśniczej / Maria Trojanowicz-Kasprzak ; [il. Barbara Nowaczyk-Docz]. - Kielce : Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP, 2013
(sygn. Siedlce 106224 ; Sokołów 44374)

Przemoc rówieśnicza to zjawisko, które dotyka wiele naszych dzieci. Mimo że wciąż powstają kolejne projekty i programy mające na celu wyeliminowanie przemocy, niemal w każdym szkolnym środowisku znajda się gnębieni i gnębiaciele. Jak rozmawiać z dzieckiem będącym ofiarą przemocy? Jak mu pomóc? Odpowiedzi na te pytania poszukajcie w książeczce Nie wolno mnie gnębić! Pierwsza rozmowa o... przemocy rówieśniczej.

Źródło adnotacji: <http://atut.osdw.pl>

12. Nowe gry i zabawy rozładowujące złość / Petra Stamer-Brandt ; [przekł. z j. niem. Edyta Brudnik]. - Kielce : Wydawnictwo Jedność, cop. 2013
(sygn. Siedlce 106688 ; Garwolin 55033 ; Mińsk 53366 ; Sokołów 45066)

Nauczyciele i rodzice doskonale wiedzą, jak trudno jest poskromić małego złoźnika. Często jednak lekceważy się ważną przyczynę agresywnego zachowania, jaką jest brak ruchu. Nasze dzieci przebywają w świecie, w którym jest mało miejsca i mało czasu na sytuacje pełne przygód i ruchu. Większość pokoi dzieciennych jest malutka i przeładowana zabawkami. W książce tej znajdziemy wiele pomysłów na pracę z dziećmi, pozwalających pozbyć się nagromadzonej agresji oraz uczących pozytywnego wykorzystania złości. Zabawy te mogą pomóc w zapobieganiu agresywnym zachowaniom, w dostrzeżeniu niepożądanych postaw oraz w odpowiednim reagowaniu na nie – wszystkie propozycje zabaw przewidziane zostały dla dzieci między 3 a 10 rokiem życia.

Źródło adnotacji: <http://www.kompendium.info.pl>

[spis treści](#)

13. Obniżanie poziomu przemocy i lęku młodzieży gimnazjalnej / Agnieszka Lewicka-Zelent. - Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2012
(sygn. Garwolin 53069)

Od wielu lat poszukuje się sposobów przeciwdziałania przemocy szkolnej. Jedną z metod pracy z młodymi ludźmi Autorka przedstawiła właśnie w tej książce, która ma równocześnie wymiar poznawczy i praktyczny. Agnieszka Lewicka-Zelent nie ogranicza się do teoretycznych rozważań na temat lęku i przemocy, ale prezentuje fragment prowadzonego oddziaływania o charakterze wychowawczym.

Dzięki ewaluacji programu "Mediacja w szkole" możliwe było empiryczne wskazanie skuteczności warsztatu mediacyjnego realizowanego w grupie młodzieży gimnazjalnej. Pomysł przeprowadzenia zajęć mediacyjnych stanowi rezultat zintegrowania kompetencji mediacyjnych i pedagogicznych autorki, która uważa, że założenia mediacji sądowych można z powodzeniem wykorzystywać do minimalizowania zjawiska przemocy w szkole

Źródło adnotacji: <http://www.matras.pl>

[spis treści](#)

14. Odrzucenie rówieśnicze w klasie szkolnej / Kinga Musiańska. - Kraków : Oficyna Wydawnicza "Impuls", 2011
(sygn. Siedlce 103831 ; Łosice 33457 ; Mińsk 51650)

Książka Odrzucenie rówieśnicze w klasie szkolnej to pierwsza w polskiej literaturze naukowej pozycja traktująca o odrzuceniu rówieśniczym w klasie szkolnej w ujęciu całościowym, a więc obejmująca następujące zagadnienia: środowisko odrzucenia rówieśniczego, pojęcie i rodzaje odrzucenia rówieśniczego, status odrzucenia w grupie, podtypy dzieci odrzuconych rówieśniczo, zjawisko odrzucenia ucznia przez rówieśników i czynniki z tym związane, determinanty i konsekwencje odrzucenia rówieśniczego. Ponadto publikacja zawiera wskazania do badań naukowych i działań dla dobra uczniów odrzuconych przez rówieśników. Książka oparta jest w przeważającej części na literaturze zagranicznej, a więc na wynikach badań zachodnich naukowców, spośród których wielu jest czołowymi, znakomitymi i doświadczonymi badaczami problemu odrzucenia rówieśniczego oraz pracownikami prestiżowych uczelni zagranicznych. Celem publikacji jest także uwrażliwienie wszystkich, którzy pracują z uczniami czy wychowują dzieci i młodzież, na zjawisko odrzucenia przez rówieśników i na pomoc jednostkom odrzuconym, tak aby żaden młody człowiek zmagający się z problemem odrzucenia przez rówieśników nie został sam.

Źródło adnotacji: <http://www.matras.pl>

[spis treści](#)

15. Profesjonalna profilaktyka w szkole : nowe wyzwania / red. nauk. Zbigniew B. Gaś ; [Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie]. - Lublin : Innovatio Press Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji, 2011
(sygn. Łosice 33631)

Praca obejmuje bardzo szerokie spektrum problemów funkcjonowania współczesnej szkoły widzianych z perspektywy psychologicznej, pedagogicznej, socjologicznej i medycznej, stawiając w centrum uwagi podmiotowość ucznia. Zwracając uwagę na kwestie związane z zagrożeniami i dewiacjami pracy szkolnej, z którymi ona dziś coraz częściej nie potrafi sobie poradzić, proponuje szeroko rozumianą, profesjonalną działalność profilaktyczną. (...) propozycja wydawnicza jest bardzo potrzebna dla uświadomienia sytuacji wychowawczej na terenie

szkoły na temat problemów i zagrożeń oraz możliwości zaradczych przez szeroko rozumianą profilaktykę. Potrzebna jest wszystkim tym, którzy związani z działalnością wychowawczą młodzieży poszukują nowych możliwości rozwiązań w pokonywaniu trudności współczesnej szkoły. *prof. WSEI dr. hab. Jan Saran*

Źródło adnotacji: <http://www.naukowa.pl>

[spis treści](#)

16. Przemoc i mobbing w szkole, w domu, w miejscu pracy / red. nauk. Claire P. Monks, Iain Coyne ; red. nauk. pol. wyd. Małgorzata Gamian-Wilk ; tł. Małgorzata Guzowska. - Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2012
(sygn. Siedlce 106210 ; Mińsk 52725 ; Sokołów ; 44146 ; Węgrów ; 47690)

Mobbing i przemoc pojawiają się w toku całego ludzkiego życia: od wieku przedszkolnego po senioralny. Można je odnaleźć we wszystkich szczegółowo opisanych w tej książce kontekstach: domowym (rodzina, relacje intymne), instytucjonalnym (szkoła, dom dziecka, zakład karny), w cyberprzestrzeni. Mają one poważne konsekwencje psychiczne i fizyczne dla osób w nie uwikłanych, wiążą się także z kosztami dla rodzin, szkół, organizacji i społeczeństwa. Książka „Przemoc i mobbing w domu, w szkole, w miejscu pracy” jest efektem współpracy ekspertów z zakresu psychologii rozwoju, edukacji, psychologii sądowej a także socjologii i pracy socjalnej. Przedstawiono w niej teorie wyjaśniające występowanie zjawiska przemocy wśród dzieci, młodzieży i dorosłych, przeanalizowano dynamikę zjawiska, wyniki współcześnie prowadzonych badań oraz oddziaływań profilaktycznych i terapeutycznych podejmowanych w poszczególnych kontekstach. Dodatkowym walorem książki jest refleksja nad możliwymi kierunkami dalszych badań i interwencji w celu zapobiegania i przeciwdziałania mobbingowi i przemocy.

Źródło adnotacji: <http://www.matras.pl>

[spis treści](#)

17. Przemoc w szkole : jak ją ograniczać : poradnik dla rodziców i pedagogów / Ken Rigby ; przekł. Robert Mitoraj. - Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, cop. 2010
(sygn. Siedlce 106988 ; Mińsk 52080)

Książka "Przemoc w szkole. Jak ją ograniczać" dotyczy badań nad szkolną przemocą, jak również zawiera porady i wiele odniesień do badań. Ta książka łączy jedno z drugim: praktyczny poradnik dla rodziców, z którego pełnymi garściami można czerpać wszelkie dostępne dane naukowe.

Źródło adnotacji: <http://medisquad.pl>

[spis treści](#)

18. Przemoc w szkole : metody pracy wychowawczej, przeciwdziałanie, skuteczna interwencja / Tomasz Garstka [et al.]. - Warszawa : Dr Josef Raabe Spółka Wydawnicza, cop. 2012
(sygn. Siedlce F 105644 ; Garwolin 53340 ; Mińsk 52627)

Jak przeciwdziałać przemocy w szkole? Jak zapobiegać zachowaniom agresywnym wśród Twoich uczniów, a także jak interweniować w sytuacjach kryzysowych? Co zrobić, gdy już doszło do aktu przemocy? Jak pracować ze sprawcą, ofiarą i świadkiem zdarzenia? Jak obronić się przed agresją ze strony uczniów? Odpowiedzi na te pytania znajdziesz w publikacji Przemoc w szkole. Metody pracy wychowawczej, przeciwdziałanie, skuteczna interwencja. Zatrzymaj agresję w swojej klasie! Książka zawiera: narzędzia do diagnozowania skali zjawiska przemocy na

poziomie placówki oraz klasy, przykłady działań profilaktycznych. system skutecznych działań interwencyjnych, scenariusze zajęć warsztatowych i spotkań interwencyjnych, analizy przypadków i propozycje rozwiązań, wzory dokumentów: ankiet, kontraktów, arkuszy ewaluacyjnych oraz szkolenie dla nauczycieli.

Źródło adnotacji: <http://www.gandalf.com.pl>

[spis treści](#)

19. Przeciw przemocy w szkole : literatura biblioterapeutyczna / Elżbieta Sze fler ; [Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych]. - Warszawa : Wydawnictwo Edukacyjne Parpamedia, 2010 (sygn. Siedlce 101932, 102029 ; Łosice 32893)

Opracowanie składa się z czterech części: (rozważania dotyczące znaczenia biblioterapii w życiu człowieka, cechy książki, która traktuje o przemocy rówieśniczej w szkole i ma walory literatury biblioterapeutycznej, opis wybranej literatury dotyczącej przemocy rówieśniczej w szkole, podzielonej na grupy wiekowe odbiorców). W przewodniku zarówno dobór książek, jak i komentarze dotyczące sposobów ich wykorzystania, odnoszą się do głównie biblioterapii behawioralnej.

Źródło adnotacji: <http://www.gwp.pl>

[spis treści](#)

20. Przemoc rówieśnicza : zapobieganie i interwencje : skuteczne strategie dla szkół / Susan M. Swearer, Dorothy L. Espelage, Scott A. Napolitano ; [tł. Krzysztof Mazurek]. - Warszawa : Wydawnictwo Edukacyjne Parpamedia, cop. 2010 (sygn. Garwolin 51878)

Książka dotyczy stosowania przemocy przez uczniów i uczennice wobec swoich rówieśników. Poradnik dla nauczycieli, pedagogów, dyrektorów szkół jest praktycznym przewodnikiem pozwalającym zrozumieć istotę przemocy rówieśniczej i jej przyczyny. Dostarcza wiedzy, którą można wykorzystać dla przeciwdziałania temu zjawisku w szkołach. Książka podejmuje wiele specjalnych zagadnień, m.in. jak zaprosić do współpracy rodziców, nauczycieli, uczniów, by szkoła stała się miejscem bezpieczniejszym, jak wykorzystać podstawowe przyczyny nękania i molestowania w szkole, porusza także bardzo ważny temat agresji cybernetycznej.

Źródło adnotacji: <http://bialabp.edu.pl>

[spis treści](#)

21. Szkoła bez agresji : od mediacyjnego kształcenia do bezkonfliktowego wychowania / Beata Prościak. - Warszawa : Difin, 2013 (sygn. Siedlce 106212 ; Mińsk 53133)

Książka przeznaczona jest dla podwójnego odbiorcy. Łączy wymagania stawiane monografii naukowej z ujęciem popularyzatorskim, przeznaczonym do szerszej rzeszy odbiorców. Adresowana jest zarówno do dydaktyków, jak i studentów oraz nauczycieli polonistów w dobie reformy, z myślą o maturze 2015 roku. Jednak jej szczególna wartość polega na pokazaniu nauczycielom i wychowawcom sposobu na eliminowanie agresji i patologii wśród młodzieży. W ramach nowych pomysłów wniesionych do nauki, publikacja prezentuje nową metodę nauczania języka polskiego (piramida mediacji). Pokazuje też możliwości wykorzystania jej jako metody ponadprzedmiotowej. Zawiera propozycje nowych rozwiązań maturalnych, wykorzystujących zaproponowaną metodę w kontekście kształcenia różnych typów inteligencji uczniów, zarówno zdolnych, jak i z dysfunkcjami, pod kątem krytycznej i alternatywnej akceptacji

zainteresowań i fascynacji młodzieży. Głównym efektem takiej edukacji ma być nakierowanie uwagi nauczycieli na innowacyjność i nietypowość rozwiązań po to, aby wychować radosnych i twórczych młodych ludzi, którzy potrafiliby bezkonfliktowo i mediacyjnie, zarówno obecnie, jak i w przyszłości, rozwiązywać swoje problemy.

Źródło adnotacji: <http://www.ksiegarnia.difin.pl>

[spis treści](#)

22. Środowiskowe uwarunkowania agresywnych zachowań młodzieży : (jako wyznacznik oddziaływań profilaktycznych i interwencyjnych) / Katarzyna Borzucka-Sitkiewicz. - Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2010 (sygn. Mińsk 50829)

W opracowaniu nie tylko ukazano – na przykładzie indywidualnych historii życia – to, w jaki sposób splot czynników oddziałujących na jednostkę w środowisku może doprowadzić do ukształtowania się przejawianych przez nią tendencji do agresywnego zachowania, ale także wskazano obszary, które powinny stać się (zgodnie z założeniami pedagogiki społecznej) przedmiotem szczególnego zainteresowania w planowaniu oddziaływań profilaktycznych i korekcyjnych. Monografię wyróżnia podejście kompleksowe, wieloaspektowe, interdyscyplinarne w identyfikacji, kwalifikacji i interpretacji problemu agresji. Książka dostarcza usystematyzowanej wiedzy na temat skali zachowań agresywnych, ich etiologii, sposobów teoretycznego objaśniania, możliwości szacowania ryzyka występowania agresji (perspektywa pedagogiczna), a także zawiera propozycje działań profilaktycznych i interwencyjnych, ukierunkowanych na minimalizowanie możliwości pojawienia się zachowań agresywnych wśród młodzieży oraz na przeciwdziałanie ich negatywnym konsekwencjom.

Źródło adnotacji: <http://www.ravelo.pl>

[spis treści](#)

23. Współczesne zagrożenia młodzieży szkolnej : praca zbiorowa / pod red. Andrzeja Adamczyka. - Warszawa : Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR : Fundacja Dziękuję Nie Biorę, 2011 (sygn. Siedlce 103622)

Niniejsza praca pt. Współczesne zagrożenia młodzieży szkolnej, jest analizą tych spraw i problemów, które bezpośrednio związane są z funkcjonowaniem dzieci i młodzieży. Ich indywidualnego postępowania w otoczeniu rówieśników i osób starszych, działania w grupie szkolnej, subkulturze młodzieżowej.[...]

Źródło adnotacji: wprowadzenie do publikacji

[spis treści](#)

24. Wychowanie we współczesnej szkole - szkoła wolna od przemocy : "Człowiek - najlepsza inwestycja" / [red. materiałów Ryszard Kowalski, Olga Szynkarczyk]. - Siedlce : Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego, 2011 (sygn. Siedlce 102999, 102300, 102301, 102302)

Szkoła wolna od przemocy? Pod takim tytułem zaplanowana została pierwsza konferencja zorganizowana w ramach Projektu „Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie”, realizowanego przez Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach w partnerstwie z Miastem Siedlce. Uczestnikami konferencji są z jednej strony nauczyciele siedleckich szkół, a wśród nich dyrektorzy, pedagodzy, nauczyciele przedmiotów, a z drugiej studenci przygotowujący się do podjęcia pracy pedagogicznej.

Źródło adnotacji: wstęp do publikacji

[spis treści](#)

25. Zachowania agresywne dzieci i młodzieży : uwarunkowania oraz możliwości ich przewycięzania / pod red. Danuty Boreckiej-Biernat. - Warszawa : Difin, 2013 (sygn. Siedlce 106398 ; Garwolin 54018 ; Mińsk 53048)

Z recenzji prof. dr hab. Kazimierza Pospiszyla: Praca zawiera szerokie i ciekawe spojrzenie na uwarunkowania i dynamikę zjawiska agresji u dzieci i młodzieży. Wielu autorów z różnych punktów widzenia, zarówno przez pryzmat wyników badań empirycznych, jak i poprzez próby stworzenia wartościowych konceptualizacji stara się wyjaśnić mechanizmy powstawania i funkcjonowania tego niepokojącego zjawiska. Dotykowym atutem recenzowanej pracy jest to, że zawiera ona także prace autorów zagranicznych, przez co niepokojący problem narastania agresji dzieci i młodzieży zyskuje szersze, międzykulturowe ujęcie.

Z recenzji prof. dr hab. Mieczysława Cioska: Oto literatura polska poświęcona problematyce agresji dzieci i młodzieży wzbogaca się o pozycję godną bacznej uwagi Czytelników. Nie mam najmniejszej wątpliwości, że prace zawarte w zbiorze „Zachowania agresywne dzieci i młodzieży. Uwarunkowania oraz możliwości ich przewycięzania“ starannie zredagowanym przez Danutę Borecką-Biernat spotkają się z życzliwym przyjęciem szerokiego kręgu Czytelników i będą dla nich bardzo cennym i użytecznym materiałem do przemyśleń. Zaprezentowane artykuły bardzo dobrze świadczą o dociekliwości poznawczej i wysokim poziomie kompetencji ich Autorów.

Źródło adnotacji: <http://www.ksiegarnia.difin.pl>

[spis treści](#)

26. Zastraszanie i przemoc szkolna : profilaktyka : podręcznik dla nauczyciela / red. nauk. Monika I. Dąbkowska, Mirosław R. Dąbkowski ; Europejski Międzypaństwowy Program "Daphne". - Toruń : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2010 (sygn. Siedlce 103122 ; Garwolin 51993 ; Łosice 33293 ; Mińsk 51317, 51318)

Książka składa się z dwóch uzupełniających się części. Pierwszą stanowi podręcznik dla nauczycieli, którego zadaniem jest metodyczne wprowadzenie do przeprowadzenia wśród swoich uczniów zajęć profilaktycznych zastraszania i przemocy w szkole. Uzupełnieniem podręcznika jest druga część, w której znalazły się m.in. rozważania o społecznej naturze zjawiska zastraszania.

Źródło adnotacji: <http://www.wydawnictwoumk.pl>

[spis treści](#)

27. Zjawisko przemocy we współczesnym świecie : wybrane aspekty / pod red. Justyny Maciaszek ; Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Wydział Zamiejscowy Nauk o Społeczeństwie KUL w Stalowej Woli. Instytut Socjologii. - Stalowa Wola : Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Wydział Zamiejscowy Nauk o Społeczeństwie, 2010 (sygn. Węgrów 46811)

Kompleksowość prezentowanego zbioru sprowadza się do uwzględnienia w jednym tomie najważniejszych aspektów dotyczących przemocy.(...) Zawarte w publikacji artykuły łączy kilka elementów wspólnych: próba identyfikacji zjawiska przemocy, dążenie do uchwycenia jego istoty oraz poszukiwanie nowych i modelowych rozwiązań, które mogą być użyteczne we współczesnej pracy terapeutycznej.

Źródło adnotacji: <http://gloria24.pl>

[spis treści](#)

FILMY

1. **Agresja.** - Sosnowiec : Wydawnictwo Projekt-Kom, [2009?]
(sygn. Siedlce DVD 1513)

Film ukazuje problem wzrastającej skłonności do agresywnych zachowań wśród młodzieży. Poznajemy w nim doświadczenia 14-letniej Sandry i 20-letniego Piotra, w których życiu przemoc obecna jest na co dzień. Ich wypowiedzi uświadamiają, jak brutalnymi prawami rządzi się świat młodego człowieka, skąd bierze się agresja i jak łatwo stać się jej ofiarą.

Źródło adnotacji: okładka

2. **Asertywność : szkoła podstawowa. 5, Znalezione, nie kradzione** / reż. Dariusz Regucki ; scen. Dariusz i Bartłomiej Regucki. - Sosnowiec : Wydawnictwo Projekt-Kom, cop. 2011
(sygn. Siedlce DVD 1908; Sokołów DVD 212)

Historia Marcina skończyła się dobrze i źle. Ojciec Marcina jest bardzo dumny z syna, który potrafił się przyznać do kłamstwa, przełamując barierę strachu i wstydu. A co stało się z dwoma starszymi chłopakami, którzy wymuszali pieniądze i szantażowali Marcina? Ich sytuacja nie wygląda dobrze. Policyjna izba dziecka, nadzór kuratora sądowego, problemy w szkole i domu.

Źródło adnotacji: okładka

3. **Asertywność. 5, Misiek** / reż. Dariusz Regucki ; scen. Dariusz Regucki, Bartłomiej Regucki. - Sosnowiec : Wydawnictwo Projekt-Kom, cop. 2011
(sygn. Siedlce DVD 2182; Mińsk DVD 261; Sokołów DVD 224)

Ola z Kaśką są koleżankami. Od pewnego czasu Kaśka spotyka się ze starszym chłopakiem „Miśkiem”. Misiek to zły typ, ma nieciekawą opinię. Chłopak, kiedy dowiaduje się, że Ola chciałaby mieć nowy telefon postanawia jej pomóc. Ola z przerażeniem odkrywa, że pomoc to najzwyklejsza kradzież, połączona z brutalnym pobiciem małego chłopaka. Chociaż wewnętrznie buntuje się przeciwko całej sytuacji, uczestniczy w bandyckim napadzie. Jest przerażona.

Źródło adnotacji: okładka

4. **Bezpieczne wyjazdy i wyjścia klasowe.** - Poznań : Wydawnictwo Forum, cop. 2008
(sygn. Siedlce DVD 269 ; Garwolin DVD 49 ; Sokołów DVD 16)

Komplet materiałów dydaktycznych poświęconych problemowi bezpiecznych wyjść i wyjazdów klasowych: mój kolega chce zrobić coś nierozsądnego – nie bój się zareagować; alkohol, papierosy, przemoc w czasie szkolnych wyjazdów.

Źródło adnotacji: <http://www.e-forum.pl/ksiegarnia/edukacja/lekcje-wychowawcze-na-dvd-i-seria>

5. **Drepczyce** - Sosnowiec : Wydawnictwo Projekt-Kom, [2010]
(sygn. Siedlce DVD 1735, DVD 2183 ; Mińsk DVD 268)

Co trzeci nauczyciel z powodu mobbingu i dręczenia przeżywa codziennie chwile zagrożenia połączone czasami z bezradnością. Opowiadają o tym bohaterowie, nauczyciele - wychowawcy, pedagog i dyrekcja z Zespołu Szkół Ogólnokształcących z Bytomia. Mówią o agresji słownej i czynnej jakiej sami doświadczyli w swojej pracy zawodowej.

Z filmu dowiemy się również skąd bierze się tyle negatywnych emocji wśród uczniów, co wywołuje te uczucia i jak sobie z nimi radzić. Grono pedagogiczne dzieli się wskazówkami, jakie sami stosują w pracy i co im pomaga w kontakcie z trudnymi uczniami. Młody widz zobaczy i usłyszy opowieść tych, którzy zachowując się niewłaściwie - łamali prawo i ponoszą teraz tego konsekwencje. Hanna Kubica - pedagog szkolny i mediator sądowy, w swojej części filmu przeznaczony tylko dla nauczycieli, daje receptę na budowanie dobrych relacji z uczniami, ostrzega przed podejmowaniem niewłaściwych kroków, definiuje zagrożenia i ich źródła pochodzenia. Radzi jak unikać aktów agresji, coraz częściej pojawiających się w szkołach.

Źródło adnotacji: okładka

6. **Fala czyli Pierwsze dni w szkole**. - Poznań : Wydawnictwo Forum, cop. 2007
(sygn. Siedlce DVD 265 ; Garwolin DVD 48 ; Sokołów DVD 11)

Komplet materiałów dydaktycznych poświęconych problemowi tzw. fali wśród uczniów: szacunek dla młodszych kolegów; co zrobić gdy boisz się fali – z kim rozmawiać; rola nauczyciela w zapobieganiu zjawisku fali.

Źródło adnotacji: <http://www.e-forum.pl/ksiegarnia/edukacja/lekcje-wychowawcze-na-dvd-i-seria>

7. **Jak radzić sobie z agresją uczniów** / reż. Paweł Filarski ; scen. Ewa Czech [et al.]. - Gdańsk : Wytwórnia Filmów Szkoleniowych Synergia, [2008?]
(sygn. Siedlce DVD 1617 ; Garwolin DVD 79)

Tematyka filmu: Co to jest agresja? Jakie są jej rodzaje? Co jest przyczyną agresji? Jak przeciwdziałać zachowaniom agresywnym? Nieprawidłowe i szkodliwe reakcje nauczyciela na agresję. Zasady skutecznego reagowania na agresję. Zasady skutecznego reagowania na agresję fizyczną - bójkę uczniów. Szkolny system skutecznego postępowania z agresją. Zasady postępowania z agresją wobec nauczyciela: kiedy reagować, jak reagować, jakie prawa w tej sytuacji przysługują nauczycielowi.

Źródło adnotacji: okładka

8. **Mobbing**. - Sosnowiec : Wydawnictwo Projekt-Kom, [2009?]
(sygn. Siedlce DVD 1514)

Film przedstawia sytuacje, do których dochodzi w większości polskich szkół. Prześladowanie, wyśmiewanie i poniżanie, to codzienność, z jaką przychodzi się zmierzyć wielu uczniom. Zainscenizowane w filmie sytuacje i rozmowy uczniów z pedagogiem uświadamiają: jak wygląda zjawisko mobbingu w szkole, jak bardzo cierpi osoba, która jest ofiarą prześladowań i jak może to wpłynąć na jej dalsze życie oraz co można zrobić aby jej pomóc.

Źródło adnotacji: okładka

9. **Nóż** / scen., reż. i muzyka Dariusz Regucki. - Kraków : Dom Wydawniczy Rafael, cop. 2013
(sygn. Siedlce DVD 2468 ; Mińsk DVD 286)

Skąd bierze się w młodych ludziach agresja, przemoc, żądza zemsty, brak empatii dla cierpienia ofiary, poczucie, że argument siły jest najlepszym sposobem rozwiązywania konfliktów? Czy sprawianie bólu fizycznego lub psychicznego naprawdę jest atrakcyjne? A może to tylko coś, co daje złudne poczucie siły i zaspokaja potrzebę uznania wśród rówieśników? Czy jest szansa, by młodzi ludzie sami dostrzegli atrakcyjność w takich wartościach jak przebaczenie, takich zasadach jak "zło dobrem zwyciężaj", takich działaniach jak bezinteresowna pomoc słabszym? Film został dodatkowo opatrzony komentarzem eksperta - psychologa Iwony Anny Wiśniewskiej.

Źródło adnotacji: okładka

10. **Oni** / reż. Dariusz Regucki. - Kraków : Dom Wydawniczy Rafael, cop. 2006
(sygn. Siedlce DVD 79, DVD 131 ; Łosice DVD 4 ; Węgrów DVD 71)

"Oni" to fabularna opowieść o przemocy. Osiedlowy bandzior Wodzu, terroryzuje młodszych i słabszych. Żyje według zasady – ulica to dżungla, liczy się tylko siła i kasa. Próbuje wciągnąć do gangu Nowego, chłopaka, który niedawno wprowadził się na osiedle. Anka należy do gangu Wodza. Pod skorupą bezwzględności skrywa całą swoją wrażliwość i marzenia, by zostać aktorką. Swoista dychotomia. Wodzu mówi Nowemu, że Anka należy do niego, i to jest jedyny powód dla którego nie może się spotykać z nikim innym...

Źródło adnotacji: <http://projekt-kom.pl/filmy-edukacyjne-dvd/lekcje-przestrog-filmowy-pakiet-edukacyjny-dvd-lub-2.html>

11. **Powstrzymać agresję** / scen. Marcin Wołkowicz. - Kraków : Wydawnictwo i Hurtownia Rubikon, [2007?]
(sygn. Siedlce DVD 535 ; Garwolin DVD 77 ; Mińsk DVD 283 ; Węgrów DVD 55)

Film składa się z trzech części: fabularyzowanych scen dotyczących przemocy w szkole ; wypowiedzi więźniów osadzonych za przemoc ; kontynuacja fabularyzowanych scen.

Źródło adnotacji: okładka

12. **Stop agresji fizycznej.** - Poznań : Wydawnictwo Forum, cop. 2007
(sygn. Siedlce DVD 262 ; Garwolin DVD 43 ; Sokołów DVD 9)

Komplet materiałów dydaktycznych poświęconych problemowi przemocy wśród uczniów: jestem świadkiem przemocy – właściwa reakcja ucznia i nauczyciela; jak negocjować z osobą, która chce Cię skrzywdzić; pokojowe rozwiązywanie konfliktów - promowanie właściwych postaw i współczucia.

Źródło adnotacji: <http://www.e-forum.pl/ksiegarnia/edukacja/lekcje-wychowawcze-na-dvd-i-seria>

- 13. Stop agresji psychicznej.** - Poznań : Wydawnictwo Forum, cop. 2007
(sygn. Siedlce DVD 263 ; Garwolin DVD 44 ; Sokołów DVD 10)

Komplet materiałów dydaktycznych poświęconych problemowi przemocy wśród uczniów: psychiczne dręczenie słabszych - z czego wynika; u kogo szukać pomocy i z kim rozmawiać; występowanie w obronie pokrzywdzonych; jestem świadkiem dręczenia słabszych – właściwa reakcja. Źródło adnotacji: <http://www.e-forum.pl/ksiegarnia/edukacja/lekcje-wychowawcze-na-dvd-i-seria>

- 14. Walka nie kończy się po gongu czyli Jak pokonać agresję** / scen. i reż. Marcin Wołkowicz. - [Piaseczno] : Tutto Arts & Media, 2013
(sygn. Siedlce DVD 2450 ; Sokołów DVD 293)

Film pokazuje jeden ze sposobów na rozładowanie agresji, jakim jest uprawianie sportu, a konkretnie sztuk walki. Bohaterem filmu jest Gerard Linder, Mistrz Świata w kick-boxingu, zawodnik walczący w formule MMA, a jednocześnie trener, prowadzący zajęcia z młodzieżą w małym miasteczku. Gerard opowiada o swojej drodze, jaką przebył do tytułu Mistrza Świata, jednocześnie poruszający problem agresji wśród młodzieży. Równoległe z wypowiedzią zawodowego kickboxera śledzimy historię młodego chłopaka, ofiary przemocy rówieśniczej, który trafia na trening sztuki walki.
Źródło adnotacji: okładka

- 15. Zagrożenia w Internecie.** - Poznań : Wydawnictwo Forum, cop. 2008
(sygn. Siedlce DVD 737 ; Garwolin DVD 58 ; Sokołów DVD 28)

Komplet materiałów dydaktycznych poświęconych problemowi nieodpowiednich zachowań w sieci (zawieranie znajomości w sieci - monitoring zachowań dziecka ; jak nauczyć uczniów odpowiednich zachowań i nawyków w Internecie ; kontakt z treściami pornograficznymi, przemocą w sieci - jak chronić uczniów przed zagrożeniami).

Źródło adnotacji: okładka

- 16. Zaplątani w sieć. 01, Happy slapping** / reż., zdj., montaż Marcin Wołkowicz. - Kraków : Wydawnictwo i Hurtownia Rubikon, cop. 2013
(sygn. Siedlce DVD 2410 ; Mińsk DVD 275 ; Sokołów DVD 250)

Program edukacyjny dotyczący happy slappingu - filmowania aktu przemocy, wcześniej specjalnie zainicjowanego. Film lub zdjęcia danej osoby w kompromitującej dla niej sytuacji, ośmieszające ją i poniżające rozpowszechniane są później w Internecie. Film składa się z części fabularnej oraz komentarzy ekspertów.

Źródło adnotacji: okładka

- 17. Zaplątani w sieć. 02, Cyberbullying** / reż., zdj., montaż Marcin Wołkowicz. - Kraków : Wydawnictwo i Hurtownia Rubikon, cop. 2013
(sygn. Siedlce DVD 2409 ; Miński DVD 276 ; Sokołów DVD 238)

Program edukacyjny dotyczący cyberbullyingu - formy przemocy psychicznej wykorzystującej m.in. Internet (blogi, fora, portale społecznościowe) do publikowania obraźliwych treści, zdjęć, komentarzy dotyczących danej osoby. Film składa się z części fabularnej oraz komentarzy ekspertów.
Źródło adnotacji: okładka

- 18. Zaplątani w sieć. 03, Sexting** / reż., zdj., montaż Marcin Wołkowicz. - Kraków : Wydawnictwo i Hurtownia Rubikon, cop. 2013
(sygn. Siedlce DVD 2411 ; Mińsk DVD 277 ; Sokołów DVD 251)

Program edukacyjny dotyczący sextingu - fotografowania się przez młodych ludzi nago lub w erotycznych pozach, a następnie rozpowszechniania tych zdjęć w Internecie, np. na portalach społecznościowych. Film składa się z części fabularnej oraz komentarzy ekspertów.
Źródło adnotacji: okładka

ARTYKUŁY Z CZASOPISM

- 1. A jeśli to nauczyciel bije ucznia?** / Joanna Lesińska // Głos Pedagogiczny. - 2012, nr 42, s. 44-45
Przepisy gwarantujące uczniom wolność od przemocy i poszanowanie godności w szkole. Konsekwencje służbowe wobec nauczyciela. Jak uczeń może się bronić. w szkole powinien zostać opracowany plan działania na wypadek, gdy zachodzi co najmniej podejrzenie o stosowaniu przemocy przez nauczyciela wobec ucznia.
- 2. Agresja elektroniczna** : program zajęć dla uczniów / Radosław Mysior // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. - 2013, nr 10, s. 29-34
Program skierowany głównie do uczniów klas VI szkoły podstawowej.
- 3. Agresja i przemoc** / Paula Pilarska // Psychologia w Szkole. - 2012, nr 2, s. 61-67
Scenariusz lekcji dla liceum na temat agresji.
- 4. Agresja i przemoc zaczyna się w podstawówce** / Ewa Jonakowska // Życie Szkoły. - 2013, nr 2, s. 26-29
Definicja przemocy i agresji w szkole. Badania dotyczące przemocy w szkole, przeprowadzone w 2011 roku. Reakcje szkoły na zjawisko agresji wśród uczniów.
- 5. Agresja w szkole - jak sobie z nią poradzić?** / Konrad Kudłacik // Wszystko dla Szkoły. - 2012, nr 4, s. 10-12
Uwarunkowania i przyczyny agresji. Typologia przeciwdziałania agresji i przemocy w szkole.

- 6. Agresja w szkole - przyczyny i przejawy** / Paweł Podolski // Remedium. - 2012, nr 5, s. 1-3
Przejawy szkolnej przemocy dzieci i młodzieży, przyczyny oraz konsekwencje zachowań agresywnych.
- 7. Agresja wśród młodzieży** / Bożena Pilczuk // Poradnik Bibliotekarza. - 2011, nr 9, s. 3-8
Wyjaśnienie pojęcia agresji, jej przyczyn wśród młodzieży. Programy profilaktyki szkolnej związanej z agresją. Badania dotyczące zdiagnozowania stanu polskiej szkoły w kontekście agresji i przemocy.
- 8. Biblioterapia w przeciwdziałaniu przemocy rówieśniczej** / Elżbieta Szeffler // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. - 2010, nr 8, s. 35-47
Zapobieganie przemocy wśród dzieci poprzez oddziaływania terapeutyczne z wykorzystaniem książki.
- 9. "Biję, bo mam takie nerwy!"** / Małgorzata Łoskot // Głos Pedagogiczny. - 2012, nr 44, s. 8-10
Agresywne zachowania gimnazjalistki w stosunku do kolegów i koleżanek, matki. Działania pedagoga szkolnego. Propozycje pedagoga na posiedzeniu zespołu nauczycieli, którzy mają kontakt z uczennicą.
- 10. Bullying - charakterystyka zjawiska i uwarunkowania** / Aleksandra Tłuściak-Deliowska // Remedium. - 2010, nr 9, s. 1-3
Bullying - specyficzny rodzaj agresji rówieśniczej - definicja, cechy, przejawy i uwarunkowania zjawiska.
- 11. Co z tą agresją** : lekcja wychowawcza z pomysłem / Marcin Jaroszewski // Głos Pedagogiczny. - 2013, nr 51, s. 19-21
Zajęcia wychowawcze poświęcone agresji dotyczące efektywnej i konstruktywnej obrony przy wykorzystaniu zasobów własnych i otoczenia.
- 12. Codzienna szkolna przemoc** / Paula Pilarska // Psychologia w Szkole. - 2012, nr 2, s. 55-60
Przemoc w szkole.
- 13. Debata wokół wartości jako odpowiedź na agresję i przemoc wśród młodzieży** : projekt metodyczny zajęć / Iwona Morawska // Wszystko dla Szkoły. – 2006, nr 9, s. 17-19
Wybrane przykłady sytuacji lekcyjnych, które powinny zmobilizować uczniów do zastanowienia się nad problemem agresji oraz uświadomoć potrzebę jej przeciwdziałania.
- 14. Dlaczego szkoła nie radzi sobie z agresją i przemocą?** / Bogusław Kruk // Nowa Szkoła. - 2010, nr 7. s. 18-28
Przyczyny agresywnych zachowań dzieci i młodzieży (wg socjologów). Sposoby przeciwdziałania przemocy. Przykłady i doświadczenia szkół.

- 15. "Drugie życie" w wychowaniu zbiorowym dzieci i młodzieży** / Adam Szecówka // Opieka, Wychowanie, Terapia. - 2008, nr 1/2, s. 31-37
Przyczyny, przejawy i przeciwdziałanie "fali" w szkole.
- 16. Dziewczyny górą** / Alicja Strzelecka-Lemiech // Głos Pedagogiczny. - 2012, nr 44, s. 4-7
Agresja wśród dorastających dziewcząt (16-18 lat). Przyczyny wzrostu agresji. Wpływ przemian kulturowych. Wolność bez odpowiedzialności. Wzrost wpływu mediów. Obniżenie poczucia wartości. Agresja w okresie dojrzewania. Różnice między płciami. Profilaktyka zjawiska przemocy w szkole.
- 17. Gdy uczeń atakuje** / Joanna Lesińska // Głos Pedagogiczny. - 2012, nr 38, s. 44-45
Nauczyciel jako obiekt agresywnych zachowań uczniów. Prawna ochrona nauczyciela. Procedura szkolna. Konsekwencje dla uczniów. Konsekwencje dla szkoły i nauczycieli.
- 18. Gdy uczeń uczniowi jest prześladowcą** / Adam Krasnosielski // Psychologia w Szkole. - 2014, nr 3, s. 13-20
Bullying - prześladowanie uczniów przez swoich kolegów.
- 19. Jak pomagać rodzicom dzieci, które są sprawcami lub ofiarami przemocy rówieśniczej?** / Tomasz Olaf Kołodziejczyk // Meritum. - 2011, nr 2, s. 38-43
O osobach poszkodowanych, sprawcach przemocy, świadkach oraz działaniach profilaktycznych. Program spotkania wychowawców klas z rodzicami, dotyczący przemocy.
- 20. Jak przeciwdziałać agresji wśród gimnazjalistów?** : (prelekcja dla rodziców) / Wioletta Rafałowicz // Wychowawca. - 2010, nr 10, s. 19
Przemoc w szkole. Przyczyny zachowań agresywnych wśród uczniów. Porady dla rodziców uczniów sprawiających trudności wychowawcze.
- 21. Jak sobie radzić z własną i cudzą agresją?** : scenariusz lekcji wychowawczej / Wioletta Rafałowicz // Wychowawca. - 2012, nr 5, s. 29
- 22. Każdy może być agresorem** / Susan Swearer ; tł. Paulina Pająk // Psychologia w Szkole. - 2012, nr 4, s. 50-54
Rozmowa z dr Susan Swearer - psychologiem na University of Nebraska, ekspertką ds. przemocy rówieśniczej.
- 23. Klasowy outsider** / Małgorzata Łuba // Głos Pedagogiczny. - 2012, nr 44, s. 50-52
Dziecko nieakceptowane przez większość klasy. Ustalenie faktów. Rozmowa z uczniem o emocjach. Podanie wskazówek, jak uczeń powinien reagować w sytuacji ataku ze strony grupy rówieśniczej. Zachowania ucznia nieakceptowanego, które prowokują ataki grupy (klasy). Uczenie poszukiwania sprzymierzeńców. Ucieczka przed grupą. Wzmacnianie poczucia wartości u ucznia.
- 24. Mam w sobie potwora...** / Aleksandra Karasowska. // Remedium. - 2012, nr 6, s. 10-11
Problem ataków "ślepej furii" u dzieci.

- 25. Mam w sobie potwora... Cz. 2** / Aleksandra Karasowska // *Remedium*. - 2012, nr 7/8, s. 10-11
Procesy zachodzące w organizmie i psychice dziecka doświadczającego przewlekłej traumy. Sposoby nawiązywania kontaktu z dzieckiem agresywnym.
- 26. Mobbing w szkole - interwencja i profilaktyka** / Anna Piekarska // *Psychologia w Szkole*. - 2010, nr 2, s. 49-60
Cechy mobbingu. Skutki mobbingu i krzywdzenia w szkole. Psychoprofilaktyka przemocy w szkole. Dekalog antymobbingowy.
- 27. Mobbing w środowisku szkolnym - ofiary, sprawcy, skutki** / Adam Krasnosielski // *Dyrektor Szkoły*. - 2011, nr 5, s. 60-62
Mobbing - proceder społeczny.
- 28. Mobbing. Cz. 1** / Magda Mastalerz // *Remedium*. - 2010, nr 3, s. 22-23
Definicja mobbingu, charakterystyka przebiegu tego zjawiska oraz psychologiczne profile mobberów.
- 29. Mobbing. Cz. 2** / Magda Mastalerz // *Remedium*. - 2010, nr 6, s. 22-23
Skutki mobbingu. Sposoby zapobiegania i przeciwdziałania mobbingowi w szkole.
- 30. Mobbing. Cz. 3** / Magda Mastalerz // *Remedium*. - 2010, nr 7/8, s. 42-43
Działania antymobbingowe w szkole i rola nauczyciela w tych działaniach.
- 31. "Nim będzie za późno" - zapobieganie powstawaniu zjawiska przemocy w szkole** / Adam Krasnosielski, Katarzyna Dmitruk-Sierocińska // *Wychowanie na co Dzień*. - 2012, nr 3, s. 28-31
Działania zapobiegające rozprzestrzenianiu się przemocy w szkole. Pomoc rodziny i nauczycieli. Samoobrona ucznia.
- 32. O językowej agresji i przemocy w szkole** / Kazimierz Ożóg // *Język Polski w Szkole* 4-6. - 2009/2010, nr 4, s. 39-41
Zjawisko agresji i przemocy. Językowa agresja w szkole.
- 33. Ofiary przemocy szkolnej** / Ewa Jonakowska // *Życie Szkoły*. - 2013, nr 3, s. 38-40
Jak pomagać oraz zapobiegać kolejnym nadużyciom wobec dzieci - ofiar przemocy szkolnej.
- 34. Programy profilaktyczne : agresja, uzależnienia, fala : programy do realizacji w klasach** / Joanna Buczkowska // *Głos Pedagogiczny*. - 2009, nr 12, s. 24-25
Szkoła podstawowa - klasy I-III i IV-VI, gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalne.
- 35. Przeciw zastraszaniu** / Urszula Sajewicz-Radtke // *Psychologia w Szkole*. - 2012, nr 3, s. 103-111
Ofiary i sprawcy bullyingu - zamierzonego, powtarzalnego i nieprovokowanego zachowania agresywnego jednego sprawcy bądź grupy wobec ofiary, z zamiarem sprawienia jej bólu fizycznego, przykrości, poniżenia lub przerażenia.

- 36. Przeciwdziałanie przemocy wobec dzieci - zadania dyrektora i pedagoga szkolnego** / Anna Maria Wesołowska // Dyrektor Szkoły. - 2011, nr 12, s. 44-47
Podjęcie odpowiednich działań. Wyposażenie w odpowiednią wiedzę. Obowiązek prawny. Zabezpieczenie uzyskanych informacji. Zawiadomienie właściwych organów.
- 37. Przemoc w szkole** / Iwona Bożena Bukrejska // Wychowawca. - 2012, nr 5, s. 20-23
Wpływ rodziny, szkoły i środowiska rówieśniczego na zachowania uczniów. Źródła przemocy tkwiące w szkole - przemoc rówieśnicza, zaburzone relacje między nauczycielami i uczniami o znamionach agresji, np. nieumiejętność tworzenia dobrej atmosfery.
- 38. Przemoc w szkole, agresja** : (zestawienie bibliograficzne) / Alina Szczepankiewicz // Wychowawca. - 2012, nr 5, s. 28-29
Zestawienie bibliograficzne na temat zachowań agresywnych dzieci i młodzieży.
- 39. "Razem przeciw agresji"** : program profilaktyczno-wychowawczy przeciwdziałania agresji z elementami biblioterapii dla uczniów klas IV-VI szkół podstawowych / Joanna Ambroży // Biblioterapeuta. - 2013, nr 2, s. 16-27
Cele ogólne programu. Osiem scenariuszy zajęć: Poznajmy się - zajęcia integracyjne, Co to jest agresja i jak na nas wpływa, Agresja z drugiej strony, Jak sobie radzić z agresją?, Nasze sposoby na szkolne dokuczanie, Złość, wściekłość, czyli jak sobie radzić z niechcianymi uczuciami?, Grupa i moje w niej miejsce oraz Wzmacniamy poczucie własnej wartości.
- 40. Redukowanie agresji - poprzez integrację grupy na zajęciach wf** / Krzysztof Skalik // Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne. - 2011, nr 2, s. 16-19
Sposoby integrowania grupy na zajęciach wychowania fizycznego w celu eliminowania zachowań agresywnych. Przykłady ćwiczeń.
- 41. Rozwijanie empatii jako profilaktyka zachowań ryzykownych** / Maja Łoś // Wychowanie na co Dzień. - 2012, nr 10/11, s. I-VI
Prezentacja programu profilaktycznego „Pozytywnie nakręcenie. Myślę - czuję - działam!”, którego celem końcowym jest zmniejszanie zachowań agresywnych oraz tendencji do sięgania po środki psychoaktywne przez uczniów gimnazjów.
- 42. Sąd nad agresją i przemocą** : (scenariusz lekcji wychowawczej w gimnazjum) / Tomasz Majchrzak // Wszystko dla Szkoły. – 2007, nr 6, s. 3-5
- 43. Skąd tyle agresji w szkole?** / Mariusz Wilk // Dyrektor Szkoły. - 2013, nr 10, s. 72-74
Rady dla dyrektorów i nauczycieli dotyczące zapobiegania agresji w szkole.
- 44. Sposoby na niedobre myśli i czyny** / Magdalena Dziedziak-Wawro // Psychologia w Szkole. - 2012, nr 4, s. 63-72
Jak reagować na agresję i wzbudzić pozytywne emocje?
- 45. Sprawy przemocy szkolnej** / Ewa Jonakowska // Życie Szkoły. - 2013, nr 4, s. 22-24
Metody pracy z uczniem nieradzącym sobie z napadami agresji. Zjawisko tzw. kozła ofiarnego. Forma pracy z rodzicami uczniów dopuszczających się przemocy.

- 46. Stygmatyzacja uczniów w szkole** / Jan Lysek // Nauczyciel i Szkoła. – 2009, nr 3/4, s. [25]-41
Stygmatyzacja i jej etapy. Przemoc i agresja w szkole - źródła, typy sprawców. Ofiary przemocy i ich typy. Przyczyny zachowań agresywnych stygmatyzujących dzieci w szkole. Szkolne programy profilaktyczne. Pedagog szkolny przeciwdziałający stygmatyzacji uczniów.
- 47. Szkolny program przeciwdziałania agresji i przemocy** / Jakub Kołodziejczyk. // Psychologia w Szkole. - 2007, nr 1, s. 109-116
Badanie zjawiska agresji i przemocy w szkole, podnoszenie świadomości zachowań agresywnych i przemocy. Działania edukacyjne.
- 48. Szkoła pod napięciem** / Danuta Borecka-Biernat // Psychologia w Szkole. - 2012, nr 3, s. 112-119
Problemy w szkole - agresja lub wycofanie się - to uczniowskie strategie radzenia sobie z trudnymi sytuacjami.
- 49. Szkoła wolna od przemocy** / Magdalena Goetz // Dyrektor Szkoły. - 2013, nr 10, s. 75-77
Przyczyny agresji. Analiza sytuacji w szkole. Przykład anonimowej ankiety dostępnej na stronie www.czasopisma.abc.com.pl/ds/. Kary, nagrody i system wartości. Sposoby zapobiegania. Reagowanie na zjawisko przemocy w szkole.
- 50. W roli kozła, w masce błazna** / Katarzyna Siemieniuch // Psychologia w Szkole. - 2014, nr 3, s. 5-12
Mobbing w klasie. Uczeń jako ofiara przemocy.
- 51. Warsztaty na złagodzenie agresji** / Aleksandra Wodzińska // Psychologia w Szkole. - 2006, nr 2, s. 91-94
Warsztaty integracyjne (np. w ramach lekcji wychowawczych), sprzyjające lepszemu poznaniu się, zrozumieniu, zaufaniu w klasie, zapobiegające agresji w szkole. Propozycje ćwiczeń.
- 52. Wykorzystanie technik relaksacyjnych, wizualizacyjnych oraz muzykoterapii aktywnej z dzieckiem z przejawami zachowań agresywnych - praktyczne zastosowanie w pracy nauczyciela** / Katarzyna Forecka-Waśko, Aleksandra Załustowicz // Szkoła Specjalna. - 2013, nr 1, s. 44-49
Scenariusz zajęć terapeutycznych dla dzieci z przejawami zachowań agresywnych.
- 53. Zachowania agresywne - młodzieży gimnazjalnej** / Alicja Gorący, Mirosław Mikicin // Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne. - 2010, nr 11, s. 22-24
Przyczyny agresji. Agresja fizyczna i werbalna.
- 54. Zjawisko agresji w szkole** / Julita Błasiak // Meritum. - 2010, nr 4, s. 50-54
Szkoła powinna podejmować próby zwalczania agresji i jest to jedno z ważniejszych zadań, jakie stoi przed współczesną oświatą.

55. Zjawisko mobbingu w szkole / Aneta Paszkiewicz // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. - 2011, nr 3, s. 19-25

Agresja uczniów wobec innych osób w klasie - objawy i próby przeciwdziałania.

56. Życie w szkole oczami uczniów. Cz. 2 / Anna Borucka, Joanna Raduj, Agnieszka Pisarska // Remedium. - 2014, nr 2, s. 10-11

Wypowiedzi gimnazjalistów na temat codziennego życia w szkole dotyczące kształtowania pozytywnych relacji nauczycieli z uczniami, sposobu wyrażania własnych oczekiwań przez nauczycieli, dostosowania wymagań do potrzeb i możliwości uczniów, kontrolowania emocji w kontaktach z uczniami.

EDUKACYJNE ZASOBY INTERNETU

1. Problematyka agresji i przemocy w podstawie programowej.
<http://www.men.gov.pl/index.php/profilaktyka/informacje-materialy/703-przeciwdzialanie-agresji-i-przemocy>
2. Ogólnopolski program przeciwdziałania przemocy w szkołach. Wiele porad i propozycji lekcji dla nauczycieli.
<http://www.szkolabezprzemocy.pl/1096.poradnik>
3. Szkolny program przeciwdziałaniu zjawisku agresji wśród dzieci.
<http://www.profesor.pl/publikacja,16828,Plany-pracy,Szkola-bez-agresji-Skolny-program-przeciwdzialajacy-zjawisku-agresji-wsrod-dzieci>
4. Program profilaktyczny przeciwdziałania przemocy i agresji w szkole opracowany w gimnazjum im. J. Korczaka w Strzałkowie.
<http://www.edukacja.edux.pl/p-8775-program-profilaktyczny-przeciwdzialania.php>
5. Autorski program przeciwdziałania przemocy i agresji w szkole.
<http://www.szkolnictwo.pl/index.php?id=PU4479>
6. Scenariusze zajęć wychowawczych dotyczące profilaktyki agresji w klasach IV-VI szkoły podstawowej.
<http://www.edukacja.edux.pl/p-8211-scenariusze-zajec-wychowawczych-dotyczace.php>
7. Scenariusz zajęć: Profilaktyka zachowań agresywnych.
http://www.pyrek.pl/panel_nauczycielski_202.html
8. Konspekt lekcji „Co mnie złości”.
http://www.pyrek.pl/panel_nauczycielski_204.html

9. Scenariusz zajęć profilaktycznych z elementami biblioterapii na temat: Cyberprzemoc oraz bezpieczne korzystanie z sieci dla klas V.
http://www.pyrek.pl/panel_nauczycielski_184.html
10. Strona poświęcona jest problematyce agresji i przemocy w szkole. W materiałach zamieszczono poradniki, wykazy programów edukacyjnych, scenariusze zajęć i użyteczne linki do innych zasobów znajdujących się na stronach wyspecjalizowanych instytucji i organizacji.
http://www.ore.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=4658%3Azapobieganie-agresji-i-przemocy-w-szkole&catid=256%3Aprofilaktyka-agresji-i-przemocy-w-szkole&Itemid=0
11. Poradnik dla nauczycieli
[Przeciwdziałanie agresji i przemocy w szkole . Poradnik dla nauczycieli.](#)
12. Artykuł dotyczący przeciwdziałania złości i agresji w szkole.
<http://www.eioba.pl/a/1okq/jak-skutecznie-przeciwdzialac-zlosci-i-agresji-w-szkole>
13. Artykuł Elżbiety Żurek omawiający zagadnienie agresji jej przyczyny i możliwości zapobiegania.
<http://profesor.pl/publikacja,13550,Artykuly,Agresja-w-szkole-formy-przyczyny-zapobieganie>